

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCZA 11. Telefon száma 706. KÉZIRATOKAT NEM KÜLDÜNK VISSZA. ISKOLAI BÉRMENYES LEVELEKET FOGADUNK EL. ELŐFIZETÉSI DÍJ: Vidékre postán v. helyben házhoz hordva. Egy évre . . . 40 kor. Egy negyedévre 10 kor. 3 hóra . . . 20 kor. Egy hónapra 3 kor 60 fill.

# EGYETÉRTÉS

FENYŐ SÁNDOR EÖTVÖS KÁROLY szépirodalmi munkatársa

ADÓHIVATAL. BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCZA 11. Telefon száma 706. HIRDETESEKET ÉS NYILTTÉRBE VALÓ KÖZLEMÉNYEKET FELVEZÉSRE KIADÓHIVATAL.

Mai számunk főbb közleményei: Vezércikk: Hangok Bécs felől. Politikai krónika. A megszuftt szabadelvűség. A horvát lázadás. Országgyűlés. Zavarok a református egyházban. A Kassai Rákóczi-kiállítás. Mozgó képek. Komédiázás. Felműlt postaiopás. Ezenhuz Ferencz meghalt. Kamarák titokbaár.

## Hangok Bécs felől.

Egyik bizalmas orgánuma a kormánypartnak, nemzeti zománczokkal ékesített egyik lapja, bécsi levelet közöl ma, amely — így mondja — a felsőbb körök vélekedésének hűséges tükrö. Ebben a levelben van egy riasztó híradás, amely az ellenzék minden rétegét mód nélkül érdekelheti. Nem kevesebbet jelent a bécsi levél, csak annyit, hogy a magyar kormány az ex-lex dacára s noha tudatában van annak, hogy a legnyersebb törvénysértést követi el; mégis rövid időn feloszlatja a képviselőházat, s elrendeli az új választásokat. Hogy törvénytelenség ez — baj is az a magyar kormány — Egygyel több. S megvan a remény rá, sőt szinte a bizonyosság, hogy az új parlament utólag elnézi és igazolja a későbbi jóváhagyás reményében elkövetett törvénysértést . . .

Nem vettük készpénznek ezt a híradást. Éppenséggel nem. De azért mégis elég fontosnak ítéltük arra, hogy megtudjuk a bécsi intéző körök igazi vélekedését. Megkértük ez okon bécsi politikai elbarátnunkat, a ki a multban is sokszor bizonygatta, hogy ismeri az intéző körök vélekedését s kontaktusban van a napi politika vezetőivel: informálna magát illetékes és döntő helyeken, vajjon mi igaz ebből a híradásból, valóban tervezik-e ezt a példátlanul erőszakos dolgot Bécsben, a honnan Széll Kálmán tudvalevőleg bizományba kapja az ő politikai hitvallását és elhatározásait. Ime ezeket írja bécsi bizalmasunk. A legmegbízhatóbb forrásból való értesülései s a levelnek az a nagy érdekessége is megvan, hogy valóban Bécsből való.

Bécs, június 3.

Szíves felszólításuk következtében iparkodtam lehetőleg mindent megtudni azokban a körökben, a hol alaposan ismerik a magyar politikai viszonyokat, a hol azt is tudják pontosan, miképp vélekednek legfelsőbb helyen, valamint azt is, minők a Széll Kálmán és a magyar kormány tervei a közel jövőre . . . Szóval iparkodtam a legjobb helyről megtudni mindazt, a mi a magyar közvéleményt ez idő szerint leginkább érdekli . . . Arról a tervről, a mely egy átlátható bécsi információ legérdekesebb foglalatja, arról a tervről, mely szerint a magyar kormány legközelebb feloszlatná a képviselőházat és kiírná az új választásokat . . . itt nem tudnak semmit. Azaz tudnak róla. Tudják azt, hogy az egész híresztelésből egyetlen szó se igaz, s a hír, épúgy mint a levél, a mely jelenti Budapestnek készítettét, tisztára oly czéltől, hogy az ellenzék megfélemlítse, s a küzdelem beszüntetésére vagy legalább lankasztására bírja.

Érthető a szándék és világos az okoskodás. Hiába, a képviselők, akár kormánypartiak, akár ellenzékiek, mégis csak féltik a mandátumait, s az efféle híresztelés nagyon alkalmas arra, hogy megfélemlítse őket. Főképp, ha a hírt még azval fűszerezik, hogy erőszakos, vad harc lesz, s az ellenzék a hatalom ki fogja irtani negyedigizlen . . . Tudósíthatom önöket, hogy erre a tervre számotadó, illetékes körökben éppenséggel nem gondolnak, sőt ezt a tervet egyenesen képtelennek, abszurdnak tartják. Itt is tudják, a mit lenni is tudnak, hogy mi foglaltatik a hatvanhét-hízenkettőben, itt is van némi sejtelmük az embereknek arról, hogy mit lehet és mit nem szabad, sőt csudálatosképp arról győződtem meg, hogy éppen a legfelsőbb kö-

rökben úgy beszélnek, hogy nem is volna tűrhető, de éppenséggel nem volna célzavezető, ha Széll Kálmán ehhez az erőszakos módszerhez folyamodna.

De tovább is mennek s konstataják, hogy a törvénytelenség nem éppen hazájában: Bécsben azt hiszik, ha föl is merülne ez a boldos terv, épen Széll Kálmán volna az, a ki kézzel-lábbal harcolná ellene, a ki fölládná elene, s azt hangoztatná, hogy ilyen törvénytelenségbe ő mégse mehet bele. Mert Széll Kálmánt itt mégis csak törvénytisztelőnek tartják s azt mondják róla, hogy ő az ex-lexet nem tartja törvénytelennek (különben nem is vállalná) és szerinte csak akkor volna törvénytelen az ex-lex, ha a kormány a parlament akaratát ellen kormányozna. Ilyen gondolkodás mellett lehetetlen az a kettős törvénytörés, hogy ex-lex idején, költségvetés nélkül feloszlassa a képviselőházat és elrendelje az új választást.

Egyébként, — ezt itt különösen hangsúlyozzák — czéla se vezetne ez a terv. Magyarorszában már voltak erőszakos választások, de olyan erőszakos választás el se képzelhető, hogy tizenöt-husz elszánt ellenzék be ne kerüljön az új képviselőházba. S hogy 420 képviselő közt huszan is csinálhatnak megtörhetetlen obstrukciót, hogy ők maguk is kerekítői lehetnének a parlamenti munkálkodásnak, arra gyönyörű példa éppen Ausztria, a hol klötür is van, mégis hónapokig tudta néhány ember a tárgyalásokat megakasztani. Ezer mód van erre: nemcsak az agyonbeszélés, kérények, fölterjesztések, indítványok, napirend-viták, szavazások, interpellációk stb. stb.

Egyébként, — ezt se szabad elfelejteni — Széll Kálmán ezidőszereint valóban minden irányban letéményese a korona bizalmának. S ha ő nem akarja, nem is akarják mások se az erőszakot. Elfogadták az ő politikáját, lehetőleg belenyugodtak, s már német "formulát" is találtak rá: „Ruhig abwarten!” így hívják a Széll-politikát, s hozzátesszik: három évig csak nem obstrukciót az ellenzék?

Hogy ez a bizalom azonban örökké tartson, vagy csak három évig is, — nem hihető. De annyi bizonyos, hogy egy darab időt még adnak Széll Kálmánnak, hogy a kibontakozást a mostani helyzetből megtalálhassa. Tovább is megyek. Intéző körökben hiszik is, hogy meg fogja találni, s valami nagy nyugalommal, biztonsággal, bárha némi titokzatozással is nézik a történéseket. Azt mondják, s ami a fő, hiszik is, hogy Széll Kálmán már a leszerelés és kapacitálás felé fordult. Olyan nyugalmas fölénnyel sejtetik ezt, hogy az ember itt legalább hajlandó föltenni, hogy mégis folynak valamelyes pourparlék a béke érdekében. Igazak-e ezek a föltevés, vagy nem, itt nem lehet megítélni. Mindenesetre jó lesz részen lenni.

A magam részéről nem hiszem, hogy Széll Kálmán alkudozik, mert épen az idevaló felsőbb körök előtt nem egyszer hangsúlyozta, hogy elvből nem engedhet, s nem mehet bele semmiféle tárgyalásokba. Hiszen különben husz-harmincz ellenzéki képviselő ezen a sikeren vészre kaphatna, s akkor örökösön dirigálhatná a kormányt és a képviselőházat, s olyan faktorrá nőhetni ki magát, amely nélkül se kormány, se többség, se korona nem boldogulhat. Egy legfelsőbb vetőjoggal felruházott felülbíró hatalom kerülne így bele a politikába . . .

Hogy már most mi az arkánium, hol a kivezető út? Ki tudja? Itt úgy tesznek, azt sejtetik, hogy tudják. De elmondani persze nem akarják. Bizonyosan annyit tudnak, amennyit — elhalgatnak.

Egy bizonyos. Felsőbb katonai körökben mód nélkül el vannak keseredve a magyar ellenzék állásfoglalása ellen. S ebben főszerepe van a bécsi sajtónak is, amelynek hasábjairól valóságos ömlik a magyargyűlölet. Rossz tréfának látszik, de nagyon jellemző dolog, hogy igen magas katonai méltóságok közt élénk diskusszió folyt a magyar politikai helyzetről, s a vélemények ebben a felkiállításban csúcsosodtak ki: — Mikor fogunk bevonulni Magyarországra? . . . Szerencsére még nem jutott odáig, hogy katonák csinálják a politikát . . .

A horvátországi eseményekről is kell szólnom. Fontos dolgokat. Az irányadó körök pozitív nyilatkozataiképp adhatom le a hírt, hogy Khuen Héderváry gróf nagy mértékben persona grata az udvarnál és szó se lehet arról, hogy elejteni akarják. Ez az egyik. A másik az, s ezt szintén pozitív nyilatkozat gyantán tessek közreadni, hogy a horvát zavargások ugyanazon a napon véget érnek, amikor az obstrukció megszűnik.

Honnét indultak ki ezek a forrongások, mi a céljuk, miért rendeződtek? ez után talán fölösleges magyarázni . . .

Vizsont konstataálni kell azt is, hogy az a bizonyos ágyu részben visszafelé sült el. A délszláv képviselők akcióját értem, a mely tudvalevőleg csufos kudarczsal végződött, még pedig Körber miniszterelnöknek Magyarországgal szemben való korrekt magaviselete miatt, a mely minden beavatkozást egyszerűen lehetellené tett. Ez helyes volt Körbertől, s benne is volt a számításban. Amde a délszlávok mód nélkül felbőszültek e miatt, s most el vannak szánva, hogy Körberrel szemben mindjárt a legelső alkalommal a legkevesebb obstrukciót indítsák meg. Ez pedig már nem volt benne a tervben, s ezért mondom, hogy az ágyu részben visszafelé sült el. Erre nem gondoltak, a mikor a horvát mozgalmat (mint Széll Kálmán mondja: spontán) megindították . . .

Ez a helyzet tükrö, s ez a bécsi magasabb körök vélekedése . . .

Bécsi elbarátnunk rendkívül érdekes, intim értesítést ajánlunk az országos ellenzék összes tagjai figyelmébe. Látnivaló ezekből, hogy a hatalmi tényezők mind összekapaszodtak, hogy a magyar nemzet jogait érvényre jutni ne engedjék. A legveszedelmesebb fegyverektől se riadnak vissza. Schol egy esep jóakarát nemzeti aspirációink iránt, sehöl még csak érke se annak, hogy kivánságaink és ellentállásunk komoly mérlegelésre találhasson. Semmi: csak rideg visszautasítás! . . .

Mi igazolhatná jobban, hogy mennyire szükség van az ellenzéki harcra? . . .

Politikai krónika. Gróf Andrassy Gyula sem Bécsben nem érte el ismeretes pünkösdi czikkével azt a hatást, amit remélt, sem itt, azokban a politikai körökben, amelyek benne mind a jövő miniszterelnökében reménykedtek.

Mert amit abban a czikkében mondott, az osztrák részről egyáltalában nem akceptábilis gondolatok sorozata, a mi részünkről meg a teljes lehetlenségnek láncolata, tehát gróf Andrassy Gyula leghelyesebben tette volna, ha ezt a cikket meg nem írja. Mert mit kíván benne? Nemzeti hadsereget közös alapon. Szóval: fából vaskarikát. Azt, hogy az osztrák armádiában mi magyarok ösmérjük el a német szó parancsoló hatályát s ezért cserébe csak némi respektust kívánjunk. Szóval olyasmit, amivel amugy is tartoznak nekünk még azok a külső hatalmak is, amelyek nem élnek dualisztikus testvérviszonyban.

Gróf Andrassynek ez az általunk már kéllőképp jellemzett fölfogását méltó visszautasításban részesítettük, mikor arról abban a bécsi lapban tudomást szereztünk, de visszautasítja most egyrészt a magyar közvélemény, a mely benne a fölfelvaló licitálást látja, másrészt maga az osztrák forum, sőt épen az a Neue Freie Presse, amely gróf Andrassy cikkének az érdekesség okaért helyt adott, de azt — úgy látszik — nem helyeselte.

Mert ma vezető helyen foglalkozik a dologgal és visszautasítja a gróf ur kifejtett ideát és kifejti, hogy azok — osztrák szempontból is — ki nem vihetők, mert a mi viszonyaink közt (mondta a N. Fr. Pr.) el nem képzelhető nemzeti hadsereg.

Szóval: a gr. Andrassy próbálkozását visszautasítják minden oldalról. Felülről és alulról osztrák és magyar részről egyaránt. Vagyis: igazán van egy előkelő politikusunknak, a ki ma azt mondta a Ház folyosóján, hogy a gróf Andrassy czikke az utóbbi évek egyik legnagyobb baklövése.

A bécsi Zeit-nak is roppant nagy gondja van rá, hogy a mi válságos helyzetünket megoldja és magy. katonai szaktentitelyt rukkoltat ki, aki azt próbálja saját külön — persze telivel osztrák és ekeppen egydalu okoskodásával kimutatni, hogy a magyar kommandó bármi jogos és törvényszerint keresztülvihető is, de — meg nem valósítható a gyakorlatban.

Köszönjük szépen ezeket a jóakaratu tanácsokat, de a gyakorlati keresztülvitelt bizak csak miránk ezek a derek osztrák urak. Ne aggodjanak értünk: a magyar hadban a magyar szolgálóit nyelvet majd csak meghonosítja a nemzeti érzés. Ezért ne fájjon az ő fejük.

A kormányparti Hazánk szerint a szabadelvű pártnak egy előkelő s magas állami méltóságot viselt tagja a következő érdekes kijelentéseket tette:

— Az ellenzék küzdelemében sok hazafias vonást látok s több közjogi dologban egyetértek és értek vele. Ami nemzeti óhajaimkat illeti, azoknak jogsága elől nem térhet ki egy magyar ember sem. Hisz azokhoz törvényeink és ezervez fennállásunk alapján jogunk van. De szomorú dolognak tartom, hogy eddig még nem ügyelmeztették az uralkodót minderre bátran és tartózkodás nélkül. Pedig ismerék egy államférfit, aki az uralkodónál sikeresen közbenjárhatna a nemzeti óhajok érdekében, annál is inkább, mert az illető kedves embere az uralkodónak, akinek a szava mindig súlylyal bírt és bír az udvarnál.

— Es ki az az aktív államférfi, akire ez a nagy hazafias feladat vár? — kérdezte az újságíró.

— Ez Kállay Béni közös pénzügyminiszter.

Lukács bécsi főispán megszólal és meintegetődik. Hogy így, meg úgy, milyen pártatlan férfi és mennyire nem erőszakolt bizalmi nyilatkozatot a kormány érdekében, meg hogy nincs ebben az országban artalanabb politikus nála. De aztán a végén ezt mondja a nyilatkozatában: — En magam is szavaiztam mint Békés vármegye törvényhatósági virilista bizottsági tagja. A törvény a főispánra néve, a ki különben bizottsági tag, el nem veszi azt a jogot, hogy bizottsági tagságát gyakorolhassa. En tehát, mint hasonló helyzetben minden más főispán, mint bizottsági tag szavaiztam, épen úgy, mint a többi bizottsági tagok. Minthogy azonban a szavazatok egyenlősége adta elő magát és minthogy az 1886: XXI. t.-cz. 49. §-a azt mondja, hogy szavazatlenséget esetén az elnök dönt, természetes dolog, hogy jelen esetben az egyenlő szavazatok közt mint főispán döntöttem. Jogom volt leszavazni mint bizottsági tag és kötelességem volt mint elnök a votum Minerva-t gyakorolni. Ehez — azt hisszük — nem kell kommentár. Éppen az Egyetértés leplezte le ezt a bécsi bizalmat, a melyet a főispán dupla szavazatával vitt keresztül a kormány javára s ha ezt maga az érdekelte fömber is ekképp megerősíti önvallomásával, szavunk nincs hozzá többé. Az ország itel fölötté.

Ma minisztertanács volt és este a rendes szerdai vacsora, amelyet hús zöldben, a Vampetiesben tartottak meg. Széll persze megjelent, de „hívei” közül vajmi kevesen. Holnap a Házban tovább folyik az ex-lex-jelentés tárgyalása. Beszélni fog minden valószínűség szerint Szatmári Mór is és föliratkozott még Bedőházy János, Babó Mihály, Kovacs Gyula és Makics Simon. Az ülés végén — hir szerint — válaszolni a fő miniszterelnök Olaj Lajosnak a fővárosi közigazgatás tárgyában, a honvédelmi miniszter pedig Gabányi Miklósnak, a katonai zenekaroktól magyar dalok hangjegyei tárgyában.

## A megszuftt szabadelvűség.

— A nagyváradi eset a képviselőházban. —

Interpelláció szerzőlött érdekes ügy került ma szóba a képviselőházban és az ügy diszkutálása közben összeütközött egymással a tiszta szabadelvű felfogás a sötét klerikális áramlattal.

A néppártból szinte elementáris erővel tört ki a szabadelvűség ellen dühöngő fektelen gyűlölet, s igen fájdalmasan kellett tapasztalunk, hogy a nagy szabadelvű párt hajdani liberálisuma már csak a história világlába tartozik. A szabadelvűségnek és a sötét reakcionárius felfogásnak ennél a mai összetűzésénél a nagy szabadelvű párt szánalmasan viselte magát. A néppárt öt-hat emberének szilaj kirohanásait némán, esiggetegen, szinte gyámoltalan megadással hallgatta a kompakt majo

ritás. Sőt akadtak a szabadelvű párt sorában férfiak, a kik segítségére siettek a dühöngő néppártnak: s újszólván zajosan dokumentáltak, hogy határozott elleneségei a liberáliszmusnak.

A szabadelvű pártnak csak két-három embere adta világos jelét szabad gondolkodásának és liberális erületének. A függetlenségi párt egy ideig tartózkodóan viselte magát; de a mikor nyilvánvalóvá lett, hogy a néppárt határozottan magáévá tette a szóban forgó ügyhöz fűződő antiliberalis kérdést, sőt abból egyenesen klerikális kérdést csinált: elhagyta a tartózkodó állást és a szabadelvűség ügyéhez csatlakozott.

De térjünk az ügyre.

Benedek János interpellációt intézett a kultuszminiszterhez Somló Bódog nagyváradi jogakadémiai tanár ismeretes ügyében. Tudvalevő, hogy a nagyváradi jogakadémia öt tanára fölterjesztést intézett Wlassics miniszterhez Somló Bódognak a Társadalomtudományi társulatban megtartott felolvasása tárgyában. Annak idején elmondott már vélekedésünket az öt professzor ur e lépéséről.

Benedek János a tudomány és gondolat-szabadság szempontjából fejtegette a kérdést s az öt professzor lépését a tudomány és gondolat-szabadság ellen irányzott durva támadásnak bélyegezte. Alaposan, szépen, lendületesen okolta meg álláspontját. Másfelől kifogásolta azt, hogy a nagyváradi öt professzor az aláírásban azt a kifejezést használja: „a nagyváradi kir. katolikus jogakadémia”, holott a jogakadémia eredeti czimében a „katolikus” jelző nem szerepelt s hivatkozott arra, hogy esztendőkökkel ezelőtt a jogakadémia peesztjének körirata ez volt: „A nagyváradi kir. jogakadémia” vagyis a „katolikus” jelző csak néhány esztendő óta szerepel a czimben.

Két kérdést intézett a miniszterhez. Az egyik az: szándékozik-e a tudomány és véleményszabadság ellen intézett vakmerő támadást félremagyarázhatatlan erkölyességgel visszautasítani? A másik az: szándékozik-e a nagyváradi jogakademiára néve a történeti tényeknek és az intézet jogi helyzetének megfelelő címet visszaállítani?

Mindenekelőtt jóleső örömmel konstataljuk, hogy Wlassics Gyula miniszter az interpellációra adott válaszában a tiszta szabadelvűség álláspontjára helyezkedett s a néppárt szenvedélyes dühöngése dacára a liberális szellemnek teljesen megfelelő kijelentéseket tett.

Tiltakozott az ellen, hogy a tanszabadságot és az ennek lelket alkotó szellemi szabadságot megtámadhassák. Melegen, nagy hatással védelmezte ezt a két nagy szabadságot, sőt tovább ment, s azt a véleményt fejezte ki, hogy itt még a saját szabadsága is érintve van, mert Somló Bódog felolvasása megjelent a „Szabadok” czimű folyóiratban, s a nagyváradi jogakadémia tanárai az ugy kinyomatott tudományos értekezés ellen intéztek támadást és fölterjesztést. Mentegette ugyan az öt professzort az ellen a vád ellen, hogy denuncziáltak, de határozottan helytelenítette eljárásukat, mert nem hatóságok kellett volna fordulniok, hanem tudományos téren érvényesíthettek volna ők is véleményszabadságukat.

A jogakadémia czimére néve a miniszter nem tart szükségnek semmiféle intézkedést, mert a jogakadémia, minthogy újabb alkotmányos gyakorlatunkban mindig elismerték a kormányok azt a körülményt, hogy a tanulmányi alap katolikus czélna szolgál. Az alapok jogi természete vitás ugyan, de a czimezés ez idő szerint nem dikkultálható.

A szabadelvűség hanyatló ügye szempontjából örvendünk Wlassics Gyula miniszter mai kijelentésének. Nem is vártunk tőle egyebet. Hiszen ő már a Pikler-ügyben is ilyen álláspontot foglalt el. Hivatkozott is ma erre. Így a kormány szabadelvűségének legalább egy szószólója mégis van. Wlassicsot nem terrizálta sem a néppárt, sem a szabadelvű-pártban elhatalmasodott antiliberalis áramlat. Ő még áll szilárdul. De körülötte már édes-kevesen vannak a szabadelvűség ügyéért lelkesülők. Még kevesebben azok a bátrak, kik férfiasan szembe mernek szállani a klerikalizmussal, mely ma egész vakmerőségével tört elő és hatalmas vihart rögtönzött.

Mert Benedek János interpellációjának fölterjesztése és a miniszter válasza nem

ment ám végbe simán. A néppárt tókát csinált magának ebből az ügyből.

Nem igen érhető ugyan, hogy tulajdonképen mi köze volt a néppártnak a nagyváradi öt professzor föllépéséhez? Legfőleg az, hogy ez a föllépés határozottan reakcionárius és merőben ellenkezik a tudomány szabadságával és a vélemény szabadsággal. A klerikalizmus pedig iróniávan a tudomány szabadságát, mely a szellemek szabad röplésének útját csinálja: a néppárt a maga ügyét látta a nagyváradi öt professzor obskurus törekvésében.

Már Benedek János megokoló beszédének elején a néppárti csoport, élen Rakovszky Istvánnal, roppant zajt csinált. Régisablonja szerint a néppárt a szabadkőműveseg ellen háborgott. Azután meg rideg felekezeti álláspontra helyezkedett. A néppártiak gyakorta izléstelen közbeszólásaira cteneken vágta vissza egyesek a jobboldalról, főben a szélsőjobboldalról. A jobboldalról főképp Vészi József, majd Kubinyi Géza, meg Gajári Géza; a szélsőjobboldalról pedig Szatmári Mór, Krasznay Ferencz, Vásonyi Vilmos, Sebess Dénes állottak szembe a néppártiak dühöngésével.

Mikor Benedek János a nagyváradi jogakadémia eziméne "katolikus" jelzőt kifogásolta, a néppártiak szenvedélyesebben lármáztak, úgy hogy Benedek többször perczekig nem folytathatta beszédét.

Dániel Gábor elnök nagyon szánalmasan viselte magát. Úgy látszott, fél Rakovszkyiék-tól és az elnöki tekintélynek semmiféle nyilvánulása nem volt észlelhető. A szélsőjobboldalról hangosan követelték az elnököt, hogy rendszabályozza meg a fektelen zajongókat, de Dániel Gábor szertelen gyöngöszegnél egyebet nem érvényesített az elnöki székből. Rakovszky Istvánt egy olyan közbeállításért, a miért maga Rakovszky is előretelkített, s a minőség hasonló még csakugyan nem hallottunk a magyar parlamentben, mégis rendreutasította és úgy intézkedett, hogy az a közbeszólás ne kerüljön bele a naplóba. Kár, mert nagyon jellemző azokra, kik folyton vallásérköcsökörölköpnének.

És ezek alatt a viharos jelenetek alatt, mikor a szabadelvűség emineus kérdéseiről volt szó, mikor a klerikalizmus egész szilajságával dühöngött, a nagy szabadelvűpartit tábor némán, türelmesen állt, mintha csak pihényből nézhet volna bajos színjátékot, melyhez semmi köze.

Két emberből áll most az egész szabadelvű part! — kiáltotta oda a jobboldalnak Krasznay Ferencz.

Hol van a nagy, kompakt szabadelvű majoritás ilyenkor? — kérdezte Szatmári Mór. Hanem azért a szabadelvű part csöndös maradt. Neki immár Hekuba a szabadelvűség ügye. Sőt egy-két másik ott a szabadelvű pártól, úgy Bagthyányi Tivadár, meg Günther Antal felugráva segédkeztek kiabálásokkal a néppártnak.

A szabadelvűség minden igaz hivat mely szomorúsággal töltheti el a szabadelvű part mai magatartása.

Csak a Wlassics korrek, egyes, minden kétséget kizáró liberális kijelentési nyujtának némi vizsgálatot.

És a Wlassics beszéde alatt még fölünb volt a nagy többség magatartása. Ketten-hárman helyeselték, a többi hallgatott. Rábitázták a helyeslést, elfjenést és tapsot a függetlenségi pártra, mely ma bevizonyította, hogy egyedül az ő táborában van még igazi szabadelvűség.

Benedek János néhány észrevétel megte-tele után kijelentette, hogy a miniszter választ tudomásul veszi s ezzel azután véget ért az ülés, mely nagyokára emlékezetes maradt.

A nagyváradi jogakadémia öt professzora pedig öröndhet azon, hogy a klerikalizmus fölkarolta ügyét, amde ezen való örömet alaposan megzavarhatta az, hogy a miniszter kegyetlenül elítélte őket és kitanította a tudomány embereit arra, hogy mivel tartoznak a tudomány szabadságának. Pompás leczkét kaptak. Zsebre tehetik. Viszont Somló Bódog büszke lehet arra az elégtételre, a minden részület.

A képviselőház mai ülésének idevágó részletes tudósítása a következő:

Benedek János: T. képviselőház! A gondolat a vélemény szabadsága, a tudomány szabadsága, a fejlődött emberi társadalomnak, a civilizáció-  
nak egyik legbatalmasabb vívmánya és mivel ez a nagy kincsét látom megtámadva, egyik legközelebbi felmerült esz alkalmából, bátor vagyok erre nemcsak a t. Ház szives figyelmét felhívni, hanem egyszersmind kérdést intézni e tárgyban a kormány illetékes tagjához.

Rakovszky István: A királyt leszdini szabad?

Az ügy előzményei.

Benedek János: A Társadalomtudományi Társaságnak egyik ülésén felolvasást tartott egyik fiatal tudósunk, dr. Somló Bódog.

Mindjárt a felolvasás elhangzása után különböző vélemények hangzottak el, azonban egyetlen egy vélemény sem volt olyan, a mely ebben a felolvasásban támadást látott volna államformáink ellen és forradalmi tendenciát, vagy izgatást fedeztet volna fel abban.

Vészi József: Helyes, nincs is benne.

Benedek János: Elhangzott ez a felolvasás.

Ismertetése röviden meg is jelent a lapokban, sőt

bő kivonatban közölték a nagyváradi újságok, a hol az illető fiatal tudós az ottani kir. jogakadémian egy tanszékét töltte be, tehát személye iránt közledebből is érdeklődnek.

Báró Kaas Ivor: Nem szabadkőműves-páholy az akadémia! (Nagy zaj.)

Vészi József: Ehhez semmi köze a szabadkőműveseknek. (Zaj a néppárton.)

Báró Kaas Ivor: Alítsanak szabadkőműves-egyetemet. Ott szabad ilyen tanokat hirdetni. (Mozgás.)

Vészi József: Alítsanak Önök ultramontán egyetemet, ott hirdethetnek aztán ultramontán ezme-keket. (Folytonos nagy zaj. Elnök csöngtel.)

Rakovszky István: A vallás-erkölcsi oktatás a fő. (Zaj.)

Vészi József: Tessék előbb ultramontánánn tenni az országot, akkor lehet így eljárni. (Folytonos nagy zaj. Elnök ismételve csenget.)

Rakovszky István: A vallásos tanítás kötelező. (Nagy zaj.)

Vészi József: Engem ezzel nem fognak terrorizálni, mert a tudomány interkonfessionális. (Mozgás a néppárton.)

Poivyáni Géza: Ne igazsá a szövetségesség. (Nagy zaj. Elnök csöngtel. Felkiáltások jobbról: Halljuk Benedek Jánost.)

Rakovszky István: Nektek minden lehetőség!

Kubinyi Géza: De ilyen félfogás nekünk nem kell! (Helyeslés jobbfelől.)

Az elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Vészi József: Halljuk! a jezsuita katedrát. Az is jó!

Benedek János: Ez a felolvasás nyomtatásban is megjelent, illetőleg bővebben volt ismertetve éppen annak a városnak helyi lapjában is, amelyben a királyi jogakadémian a felolvasó egy tanszékét töltte be.

A denuncziálás.

Benedek János: Az ismertetés megjelené-  
vel, olvashatták ezt nemcsak Nagyváradon, hanem másfelől is, később pedig a XX. század című folyóiratban egész terjedelmében látták az napvilágot. A kik érdeklődnek iránta, megszerzhetik ezt a folyóiratot és elolvashatják.

Minden a felolvasás megjelent a "Huszadik Század"-ban, akkor a nagyváradi jogakadémianál öt tanára feljelentést intézett a vallás- és közoktatási miniszterhez...

Szatmári Mór: Denuncziálni!

Benedek János: ... amelyben olyan tendenciákkal és olyan magatartással vádolják Somló Bódog tanárt, amely a vallásának egyáltalában meg nem felel; vádolják társadalomfelelőtlen eszmékkel és azt kérik a vallás- és közoktatási minisztert, vajjon a jogtanári állással, meg hozzá egy kir. kath. jogakadémian elfoglalt jogtanári állással összeegyeztethető-e az, hogy az ifjúságnak tanára tudományos társaságban ilyen tartalmú felolvasást tartson.

Simonyi Sándor: Nem azt, hanem hogy olyan ember tanítsa az ifjúságot! (Ugy van! Ugy van a néppárton. Zaj.)

Vásonyi Vilmos: Denuncziások tanítását csak az ifjúságot, akkor sokat tanulhatnak tőlük! (Zaj a néppárton.)

Benedek János: Azt kérdik, hogy helyét foglalható-e egy kir. kath. jogakadémian is, ilyen intézetben taníthat-e olyan férfi, a ki egy tudományos társaságban ilyen, mindenki részéről tetszéssel fogadott tudományos felolvasást tart.

Szatmári Mór: A katolikus jelzőt is csak be-csempészték. (Nagy zaj a néppárton.)

Simonyi Sándor: Elvettek már a katolikus jelleg minden katolikus intézettől! (Folytonos nagy zaj.)

Benedek János: Maga az egész társadalom tudományi fejtegetés azt a tételt akarja igazolni, hogy a társadalom is, mint élő organizmus is, alá van rendelve a fejlődés törvényeinek és a társadalma a maga fejlődésében fel nem tartóztathatja sem a nagyváradi kir. jogakadémia, sem a néppárt. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és a szélsőjobboldal. Zaj a néppárton.)

Rakovszky István: Eljen a szocialdemokrácia. (Zaj.)

Vészi József: Az sem veszedelmesebb az ultramontánizmusnál. (Zaj.)

Benedek János: A jogakadémia és a jogakadémiai tanár nem foglalkozhat hitván dok-mákkal.

Különösen a jogtudomány terén nincsenek dogmák. Mert a jogtudomány nem egyéb, mint a társadalom, mint az élet viszonyainak szabályozója, mint a külső rend, amelynek alkalmazkodnia kell a változó viszonyokhoz. Az csak a ruhája a társadalomnak, amelynek a társadalom fejlődésével lépést kell tartania és úgy kell alkalmazkodnia a társadalom testéhez, amint az változik. Ezek a Spenser-féle fejtegetések és elvek voltak a Somló Bódog felolvasásában és semmi államféltorgató, forradalmi eszme azokban nem volt. De a tanári kar miként fogja fel a dolgot? (Halljuk! Halljuk! Folytonos nagy zaj a néppárton és a szélsőjobboldalon.)

Mindenekelőtt megszegyénítő és arcpirító dolog az, hogy egyáltalán feljelenést tettek. (Ugy van! a szélsőjobboldalon.) Mert az ilyen beszűg nem mutat valami magas erkölcsi színvonalra. (Ugy van! a szélsőjobboldalon.) Felkiáltások a néppárton: Kötelességük volt azt megtenni! Az ilyen példa mindenestre sokkal veszedelmesebb az ifjúságra, mintha Somló Bódog felolvasása. (Élénk helyeslés a szélsőjobboldalon. Folytonos nagy zaj a néppárton és a jobboldalon. Elnök többször csenget.) De ha már egyáltalában feljelenést tettek. (Folytonos nagy zaj. Elnök csenget. Felkiáltások a néppárton: Szabadkőműves állam nem akarunk lenni!)

A valótlanság.

Vészi József: De ultramontán sem! (Folytonos nagy zaj. Elnök többször csenget.)

Zboray Miklós: Asszimilálójának ahhoz az államhoz, amelyhez tartoznak! (Folytonos nagy zaj.)

Az elnök: (Csenget.) T. Ház! Kénytelen leszek mindenkit rendreutasítani, a ki a szónokot tovább zavartja.

Rákosi Viktor: Csináljon csendet az elnök! Nem elég a csengettűt rázni. (Folytonos nagy zaj.)

Az elnök: Mindenkit rendre fogok utasítani, a ki a szónokot tovább zavartja. (Helyeslés jobbfelől), pártkülönbség nélkül. (Élénk helyeslés a néppárton.)

Benedek János: ... de hogy ha már egyáltalában feljelenést tett az a tanári kar tanárátársával szemben, legalább annyit megvártunk volna tőle, hogy a tényeknek megfelelő feljelenést tesznek. (Felkiáltások a néppárton: Meg is felelt.) De a feljelenésben oly dolgok emondásával és megírásával van vádolva Somló Bódog, amelyeket ő egyáltalában sem nem mondott, sem nem írt és aminők soha nyomtatásban meg nem jelennek. (Ugy van! a szélsőjobboldalon.) Csak az alapgonddalal kell tisztában lennünk, hogy fejtegetését nyomom kiserhessük. Fejtegetése csak a társadalom folytonos fejlődéséről és haladásáról szól. Azt mondja ugyanis,

(Halljuk! Halljuk! Olvassuk!) — Mihelyt valamely alapon felismertük a haladás lehetőségét, észrevettük a celszerű változatra kell törekednünk. — Ez kérem egy társadalom-politikai tan. (Ugy van! a szélsőjobboldalon.)

Egy, a társadalmi vonatkozású kérdésekkel tisztán a tudomány szempontjából foglalkozó egyesületben emondott tétel ellen lehet kifogásolni a bírácsaszt, a tudomány szempontjából. Azonban ez nem kíván politikai szolgálhatni, nem kíván politikai agióléni lenni és a tanári kar mégis helyolvasva a politikát.

Szatmári Mór: A politikához is van jog! (Zaj a néppárton.)

Benedek János: De nem az volt a czéjja. A nagyváradi jogakadémia tanári kara, már t. i. ez az öt tanár, a ki a följelentést beadta, ez az általam szóról szóra emondott idézetet a kötetkezépb adta vissza. (Halljuk! Halljuk!) a szélsőjobboldalon. Olvassuk!) Mihelyt azonban bármely ponton felismertük a haladás lehetőségét, észrevettük a celszerű változatra kell törekednünk arra a változatra, tehát nálunk a monarchikus államformának a változtatására kell törekednünk. (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőjobboldalon; Pedig ezt nem mondta!)

Vásonyi Vilmos: Alálavó ferdítés! (Folytonos nagy zaj. Elnök csenget.)

Benedek János: Már pedig ezt Somló Bódog sem felolvasásában, sem munkájában, a mely nyomtatásban is megjelent, nem mondotta, ő a magyar monarchikus államformáról egyáltalán nem is beszélt...

Vészi József: Komiz denuncziáció az egész! Benedek János ... hanem azt a csak társadalomfelfelteszettel foglalkozó, az aktuális politikát nem is érintő munkába szándékosan beemagyarozták éppen úgy, mint annak idején a sötét inkvizíció korában, a mikor a legáltalánbb embert is be lehetett e-ckély jelentőségű dolgok, egy pár szó miatt vádolni. Akkor Richelieu azt mondta, hogy ninesen az a három ártatlan szó a mely miatt a valakit fel ne akasztathatna.

Az illeto az felelte: "Egy, kettő, három". Mit? Űn a szenthárommal? "meri gunvomi!" El vele a Bastilleba! Ninesen olyan ártatlan mondas, a melybe, ha tendenciákat akarunk belemagyarozni, ha olyan sötét szemeigmen keresztül akarjuk nézni mint bizonyos oldalról némelek teszik, nines az az ártatlan mondat, a melylyel ezt csak úgy meg ne lehetne e-ekedelni, mint a hogy megsele-ektek Somló Bódog tisztán tudományos műveivel.

Zboray Miklós: Eljen Somló. (Nagy zaj és felkiáltások a néppárton: Eljen Somló.)

Rakovszky István: Zboraynak volt ügyvéd-bajtja.

Vészi József: Különb a mesteréne!

Benedek János: A nehézményeztet cikket leteszem a Ház asztalára s ebből mindenki majd láthatja, hogy egyetlen egy olyan kifejezés sem foglaltatik benne, a mely a tudományi hirdetés szabadságával visszaélné, a mely tudmenne azon a körleten, a melyet egy tudós a maga tudományos kutatásai el fel kell, hogy állítson. De ha volna is ebben politikai intenció, akkor is kérdem én, hogy jogtanárnak nem szabad politikával foglalkoznia?

Azért van nálunk valamennyi gondolat és tudomány szabadság, hogy arra hivatott helyeken élhessünk vele. A világosság, a gyertya nem arra való, hogy a véka alá rejtjük. (Élénk helyeslés a szélsőjobboldalon.) Csak azok rejtik véka alá, a kiknek az érdekében áll, a kik abból vékaszámra akarnak hasznot meríteni. (Tetszés a szélsőjobboldalon.)

Zboray Miklós: Szabad szerelem! (Zaj a néppárton.)

Benedek János: Azt gyakorolják sokan, a ki mást pródikálnak! (Zaj a néppárton.)

Rakovszky István: Hát odaát nem?

Vészi József: Mi nem pródikálunk egyebet, mint a mit tesszünk! (Zaj. Elnök csenget.)

Mercénylet a gondolat szabadság ellen.

Benedek János: Ha a nagyváradi jogakadémia öt tanárának eljárását semmi egyébként nem tartalnám, csak tanárúruk ellen előkötött inkollé-giáltásnak és gyöngédtelenségnek, akkor egy szót sem szólnék róla, mert akkor talán megönné annak az ideje, s mikor maga a társadalom, maga a tanuló ifjúság szolgálta elégtelt az ily módon méltatlanul megtámadott tanárnak.

Azonban t. képviselőház, én olyan jelenséget kezdé ebben észrevenni, a mely mutatóközött már máskor is, a melyet felbukkanása első pillanatában vissza kell szorítani, nehogy megismétlődjék, nehogy krónikus betegségé váljék. (Tetszés és helyeslés a szélsőjobboldalon.)

A Pikler elenli hájsza megnövelte a szabad-  
elvűség ellenségeinek szárait, és alkalmat szolgáltatott a Pikler-féle eset megismétlésére Nagy-  
váradon. (Ugy van! Ugy van! a szélsőjobboldalon. Felkiáltások a néppárton: A szabadkőművesek!)

Szatmári Mór: Nemzetből úgy, mint az onkó! (Nagy zaj és ellenmondások a néppárton. Gond-  
lat szabadság!)

Vásonyi Vilmos: Nem is érték, hogy mi az a gondolat szabadság! (Zaj a néppárton.) Setlemük szinis róla! (Nagy zaj.)

Rakovszky István: Zsidó szabadkőművesek! (Zaj.)

Vásonyi Vilmos: Először tanulja meg, mit jelent az a szó. (Zaj a néppárton.)

Vészi József: Szabadkőművesnek lenni van olyan erény, mint közszocialista ultramontánnak lenni. (Nagy zaj a néppárton. Elnök többször csenget.)

Zboray Miklós: Agresszív zsidó párt! (Zaj a szélsőjobboldalon.)

Vészi József: Agresszív ultramontán párt! (Nagy zaj a néppárton. Elnök többször csenget.)

Az elnök: Vészi József képviselő urat ismételt közbeszólásért rendreutasítom. (Zaj.)

Szatmári Mór: Hol van ilyenkor a kompakt szabadelvű majoritás?

Vásonyi Vilmos: A szabadelvű párt melyen hallgat!

Krasznay Ferencz: Két emberből áll most az egész szabadelvű part.

Benedek János: En lelkismeretem és meggyőződésem parancsát, sugallatát követtem akkor, amikor ezt az interpellációt benyújtottam. (Helyeslés a szélsőjobboldalon és a jobboldalon) és nagyon örülök annak, hogy ezt meg-cselekedtem, mert alkalmat szolgáltatott ezzel a parlamentre bizonyos irányzatnak felismerésére s alkalmat szolgáltatott arra, hogy lassak, hogy ilyen kérdés felvetésénél, mikor a szabad-  
elvűség ügye ellen törnek, kik azok, kikre szá-  
míthatunk abban a küzdelemben, melyet a világosságunk a sötétséggel ebb-utóbb meg kell vívnia. (Nagy zaj a néppárton.)

Gajári Géza: Számíthatnak ráink! (Zaj a néppárton.) Nem kell mindenkinél kiabálni. Azért is vagyunk.

Br. Kaas Ivor: A világosság nem a páholyokban született.

Benedek János: Teljes tisztelettel viseltetem minden politikai nézet iránt és ez a tiszteletem fokozza az az erőteljesség, amelylyel a néppárt álláspontját védi, de ezzel szemben várnám a szabadelvűség ügyének támogatását a t. szabadelvűpárt részéről is.

Rakovszky István: Mi csak a szabadkő-  
műves ellen küzdünk! (Nagy zaj a néppárton és a szélsőjobboldalon.)

A királyi katolikus czim.

Benedek János: A másik dolog, a melyre szintén ki akarok terjeszkedni, mert egyik szimpó-  
ma a jelenlegi helyzetnek az, hogy a feljelentő tanárokat a nagyváradi katolikus királyi jogakadémia tanárainak nevezik. (Zaj a néppár-  
ton.) Ez olyan visszaélné, amelyet egészen észre-  
vetlenül legújabb időben igyekeztek becsép-  
észní.

Rakovszky István: Nem igaz, mert mikor én tanultam Pozsonyban, az a jogakadémia szintén katolikus volt!

Szatmári Mór: Az én nagyváradi indexemben még nem királyi katolikus a jogakadémia!

Benedek János: Mikor a képviselő ur tanult Pozsonyban, akkor az a jogakadémia katolikus volt, mikor pedig Szatmári képviselő ur tanult Nagyváradon, akkor az ottani jogakadémia királyi volt. (Hosszantartó nagy zaj a néppárton. Felkiáltások a szélsőjobboldalon: Rendre!)

Szülő Géza: A sarospataki akadémia református!

Benedek János: Ezt a véleménykülönbséget hirtelenében nem tudjuk időre juttatni. (Folytonos nagy zaj a néppárton. Elnök csenget.)

Förster Ottó: Bún az, ha az ember katolikus?

Vészi József: Komikus, hogy önk játszszák Magyarországon az üldözötteket! Izlésteleniség! (Nagy zaj a néppárton és a szélsőjobboldalon.)

Az elnök: (Csenget.) Csendet kérek! Itt nincsen sem katolikusok, sem reformátusok, sem zsidók, itt képviselő úrnék, kik egymást respektálisan tartoznak és akiktől megkövetelem, hogy egymást meghallgassák.

Benedek János: Távoll állunk mi attól, hogy felekezeti harcot igyekeznénk felidézni. En csak azt konstataim, hogy a felekezeti harcot azok csinálják, a kik egy eddig kir. jogakadémianak nevezett, tehát tisztán állami intézetünket most erővel felekezeti intézetre akarják tenni, holott az eddig nem volt felekezeti jogakadémia, éppen olyan kevéssé, mint a hogy nem felekezeti intézet a budapesti magyar királyi tudományegyetem. Az éppen olyan állami intézményünk, mint a nagyváradi jogakadémia, a mely eddig mindig kir. jogakadémia volt. (Zajos ellentmondások a néppárton.) És a melyet csak újabban tettek meg katolikusnak. (Nagy zaj és ellenmondások a néppárton.)

En nem tartom megengedhetőnek, hogy az állami intézményeket felekezeti jelleggel ruházzák fel s meggyőződésük, hogy azt az intézet tévesen nevezik katolikusnak. (Zajos felkiáltások a néppárton: Kérdezze meg a miniszter, hogy katolikus-e, vagy nem?) Csodálatos, hogy éppen most tünik szemünkbe ez az elneve-zés az a fejeltesítés kapcsolatban. Ebből az következik t. képviselőház, hogy ez a két dolog egymással legalább is eszmei összefüggésben van. (Zaj a néppárton.) Interpelláció az a következő:

1.) A tudomány és vélemény nyilvánítás szabadsága ellen intézett azon vakmerő támadást, mely a nagyváradi kir. jogakadémia öt tanárának, névszerint dr. Bozóky Alajos, dr. Molnár Imre, dr. Perex Adolf, dr. Hoványi Gyula és dr. Szolcsányi uraknak egy tanárúruk ellen a vallás és közoktatásiügyi miniszter urhoz beadott fejteltesítésben foglaltatik, szándékozik-e a miniszter elvony o ly féremagyarabhatlan erelyességgel visszutasítani, melyet föle, mint a szabadelvűnek nevezett kormányzat tagjától méltán elvárhatnak?

2.) Mitunát a nevezett öt fejteltesítő tanár ur a nagyváradi kir. jogakadémia kir. kath. jogakadémianak nevezi, a mely helytelen elnevezés pár év óta lábrakapott, kérdem a t. miniszter urat, ő rendelte-e el ezen újabb czim használatát s ha nem ő rendelte el s így nyilvánvaló, hogy ezen czim használatát csak visszaházi: szándékozik-e a miniszter ur visszaházi a történelmi tényeknek s ezen intézet jogi helyzetének is megfelelő azon helyes czimet, miszerint »nagyváradi kir. jogakadémia«?

Wlassics válasza.

Wlassics Gyula: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő ur interpellációjában több kérdést halmozott. Azt hiszem, helyesebb és celszerűbb lett volna megmaradni magánál a Somló-fele eszménel. (Ugy van! a néppárton.) mint az a kérdést is felvetni, hogy vajjon a nagyváradi jogakadémia helyesen használta-e a kir. katolikus jogakadémia czimét, vagy pedig csupán a »kir. jogakadémia« czim illeto meg, mert én a czim használatának kérdése nézve határozottan azt a választ adom, hogy használják, használják a czimet úgy is, hogy »királyi jogakadémia« és úgy is, hogy »királyi katolikus jogakadémia«. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Mozgás a néppárton.) A tanulmányi alappól fenntartott közpénsszólat is releváltá használják a két czimet. (Zajos telkiáltások a néppárton. Micsoda tanulmányi alap? Katolikus tanulmányi alapról van itt szó!)

Ugron Gábor: Az sem magyar, hanem katolikus tanulmányi alap! Kellenének a milliók ügy-e? (Nagy zaj a néppárton.)

Rakovszky István: (Égy reprodukálhatatlan kifejezést használ.)

Gajári Géza: Az ultramontánokat tel kel-leno akasztani!

Vásonyi Vilmos: Vallásérköcsi alapon kell azt megismánni!

Az elnök: Azt hiszem, hogy a Rakovszky képviselő ur által használt kifejezés olyan termé-sztű, a melyre a naplóból törölneti kell.

A királyi katolikus czim.

Wlassics Gyula: Bármennyire kényes is a kérdés, az (Ugy van! zerek ki. Ismételt, hogy hol így, hol úgy használtak ezt a czimot és ille-tékes oldalról szócsem kifogásolattak az, hogy »kir. katolikus jogakadémia«-nak cizimeket azt az alap-közlepe, vagy szorosan katolikus alap, arra nézve elterhelnek a vélemények, de újabb alkot-mányos gyakorlatunkban mindig elismerték a kormányok, hogy a tanulmányi alap katolikus czimre szolgált. (Ugy van! nagy bajfelől.) ezt a czimű kétsége nem vonja a senki szem. és en-ek következtében ebből a czimkérdésből sem szem kormány, sem az előző kormányok közül egyik sem csinált kérdést, mert az állami akadémia vagy különbözőbbé meg a tanulmányi alappól fenntartott akadémiától, hogy kir. akadémia czimot adott ennek, és mikor azt kértek, hogy kir. katolikus akadémia czimrel ruháztassék fel, akkor egy régi jogra hivatkozva tették ezt és mivel a tanulmányi alap katolikus czimre való fogva mindíg elismerték, ennek következtében ez a czim helyesen nem is diffikultáthető. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

A Spenser-féle tanak.

Wlassics Gyula: Áttéve az interpelláció tu-lajdonképpeni tárgyára, erre nézve bátor vagyok

egész tárgyilagosságnal elmondani a tényállást és nagyon kérem az igen t. képviselő urakat, ajándé-  
kozni meg az ügynek komolysághoz méltó tárgyilagossá megítélését, merl teljesen lehetetlen ezt a kérdést a szenvedélyek tüze hevében úgy el-  
intézni, hogy azután mindenki tisztá és objektív ítéletet alkothasson magának erről az ügyről. (Helyeslés.)

Somló Bódog tanár 1903. márczius 29-én a Társadalomtudományi Társulatban egy értekezést tartott, melynek czime: »A társadalmi fejlődés elméletéről és néhány gyakorlati alkalmazásáról.« Hozzateszem, hogy a ki ismeri az evolucionista tanokat, tudja, hogy ezeknek a gyakorlati alkalmazása is, a mely kifejezé-e czimében foglaltatik, tisztán akadémikus, elmeleti jellegű és nem azt jelelti, mintha a mai viszonyokra, a mai állapotrakra, vagy alkotmányunkra vonatkozó gyakorlati alkalmazásban tanították volna azokat, hanem a mint a Kant-féle filozófiában is a reime Vermunft és a praktische Ver-nunft megkülönbözték. A praktische Ver-nunft az a legelvonabb filozófia.

Ez az értekezés, a mint belekintettem, Spenser-féle tanokat hirdeti és azt











KIS HIRDETÉSEK

E hirdetés rovatban minden szöveg...

E hirdetés rovatban minden szöveg...

TELEFON 706.

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel a válasza szükséges levélbélyeg beküldetik és a hirdetés alatt álló szám közöltetik.

TELEFON 706.

Használt és új pénz-szervevények... rendkívül olcsó áron...

Nevelőintézet... francia, német, angolok...

Pénzt... katonatiszteknek, állami hivatalnokoknak...

Különbejárati... szobák klinikánál, Knezić...

Ház Budán... a III. kerületben közel a villamos...

Uj gyártmány... Semmi különös helyiség...

Szép falusi... lakház, telen-nyáron lakható...

Nevelőintézet... gyermeknevelőintézet, tanítókat...

Kérje... ingyen és bérmentve...

Ház Kőbányán... 640 öles területen, mely áll...

Benzin-motor... 8 HP, keveset használják...

Butor... csak jó minőségű...

Butorvásárlók... személyesen győződhetnek meg...

Hirdetmény... A nagy kir. államvasutak...

Röptében a világ körül... Díszes kiállítás, értékes ajándékok...

Ellismert, kitűnő fényképező készülékek... Lechner-féle új szabványos...

Szivattyúk... Minden fajtában, házi és nyilvános használatra...

Mérlegek... legújabb, javított szerkezettel...

LUSER L.-féle TURISTA-TAPASZ... Képzett szék rakár...

Vihnyé (Bármegye) természetes meleg 38°C vasas fürdő...

Butorvásárlóknak... legmegelőbb ajánlható a...

W. GARVENS, BEGS... Argyezékek ingyen és bérmentve.

Normal vizvezetékhez... UNIKUM... VAJDA BELA...

Borosznó Gyógyfürdő... Zölyömmegyeben Vasutállomás Postá és távirata.

Utazási, földrajzi művek... A Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára.

Magyarország cipőárúháza... legnagyobb eltarúst és szétválasztást...

Pénzkölcsönt... gabona-termésekre 5%, mellet, örökségekre...

Most jelent meg! ÁLLAMI NÉPOKTATÁS... Irta: HALÁSZ FERENCZ.

Dr. FÜREDI... fontos betegségek... Polgar Sándor...

Utazás a keleten... Rudolf trónörökösök... Számos szöveggyűjtemény...

AGYLÁR DÁVID... Budapest, VII, Erzsébet-körút 6P. sz.

Nyárilakásokban... egy a betegpótlásra, valamint az egészség fenntartására...

Polgar Sándor... a kir. szab. nyert orvosi mű-és közzet...

Magyar-Helvét Tengeri Gőzhajózási Rész. Társ. Fiumében... NYÁRI IDÉNY.

Utazás a keleten... Rudolf trónörökösök... Számos szöveggyűjtemény...

Kutsera György... Budapest, IV, Aranykő-utca 7. sz.

GUTTMANN L. Budapest... es. és kir. szab. cselő-gyár...

Verne Gyula munkái... ez új, rendkívül gazdagon illusztrált kiadásában...

Hirdetmény... Tárty: Vonatok közlekedési időtartamának...

Utazás a keleten... Rudolf trónörökösök... Számos szöveggyűjtemény...

THIERRY A.-féle valódi centifolia-ir... a legerősebb szivó-flastrom...

Verne Gyula munkái... ez új, rendkívül gazdagon illusztrált kiadásában...

Verne Gyula munkái... ez új, rendkívül gazdagon illusztrált kiadásában...

Hirdetmény... Tárty: Vonatok közlekedési időtartamának...

Utazás a keleten... Rudolf trónörökösök... Számos szöveggyűjtemény...

FERTÁK ÉS NOKNEK... legmagasabb helyen és idült folyókánál...

Verne Gyula munkái... ez új, rendkívül gazdagon illusztrált kiadásában...

Verne Gyula munkái... ez új, rendkívül gazdagon illusztrált kiadásában...

Hirdetmény... Tárty: Vonatok közlekedési időtartamának...

Utazás a keleten... Rudolf trónörökösök... Számos szöveggyűjtemény...

Nyomatott a kiadóulajdonos Magyar Ujságkiadó Részvény-Társaság körforgógepein. Gleitsman E. T. cég festékével.



